

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3249/2023. (VI. 9.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bhar.III.254/2021/13. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Skoda Gabriella ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján kérte a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 41.Kb.107/2017/147. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.14/2020/46. számú ítélete, valamint a Kúria Bhar.III.254/2021/13. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [3] Az indítványozót első fokon a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 2019. október 22-én meghozott 41.Kb.107/2017/147. számú ítéletével 2 rendbeli bűnsegédként, bünszövetségben és üzletszerűen elkövetett vesztegetés bűntette miatt halmazati büntetésül 450 000 forint pénzbüntetésre ítélte. A védelmi fellebbezés alapján eljárva a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa mint másodfokú bíróság ítéletét az indítványozó tekintetében megváltoztatta, 1 rendbeli bűnsegédként, bünszövetségben és üzletszerűen elkövetett vesztegetés bűntette miatt emelt vád alól felmentette, a kiszabott büntetés halmazati büntetesként való feltüntetését mellőzte, egyekben helybenhagyta az elsőfokú ítéletet. A másodfokú bíróság a felmentő rendelkezést arra alapozta, hogy a titkos adatszerzés eredményének felhasználása körében meghatározott beszélgetéseket kirekesztett a bizonyítékok köréből.
- [4] Az indítványozó a másodfokú döntéssel szemben másodfellebbezést jelentett be, és kérte, hogy a Kúria a felmentés indokát ne a bizonyítottság hiányában, hanem bűncselekmény hiányában állapítsa meg. Álláspontja szerint tévedett az ítéltábla, amikor a kórházat a működésének minden vonatkozásában gazdálkodó szervezetnek, az egészségügyi dolgozó minden jogsértő tevékenységét vesztegetés elfogadása által fenyegetettnek minősítette. Véleménye szerint jelen ügyben hiányzik a kórházak gazdálkodói szervezet jellege, ezért nem állapítható meg a bűncselekmény elkövetése. Az indítványozó a fellebbezés kiegészítésében többek között lényeges eljárási szabálysértésekre is hivatkozott. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság vele nem ismertette a vádiratot, valamint a vádmódosítást nem ismerhette meg, a vádmódosítást tartalmazó perbeszéd írásba foglalt változatát csak az ítélethozatalt követően kapta kézhez. A vádmódosítás kapcsán az eljáró bíróság a jelen lévő védők kötelezettségévé tette, hogy a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondó, távollévő terhelteket tájékoztassák az ügyészség álláspontjáról. Az indítványozó szerint ez nem volt megfelelő tájékoztatás. A Legfőbb Ügyészség átiratában alaptalannak tartotta a fellebbezést.
- [5] A Kúria a felülbírálat során nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amely feltétlen hatályon kívül helyezési okot képez. A vád módosításával kapcsolatosan a Kúria részletesen kifejtette, hogy a törvényi szabályoknak megfelelően az ügyészség a vádat legkésőbb az ügydöntő határozat meghozataláig módosíthatja. Jelen ügyben az ügyészség a vádiratban foglaltakat a történeti tényállás tekintetében változtatás nélkül fenntartotta, a vádat a minősítés tekintetében változtatta meg. A Kúria hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróság már a 2019. szeptember 11-i tárgyaláson végzésben megállapította, hogy az indítványozó cselekménye a közfeladati helyzettel visszaélés bűntette vesztegetés bűntettének is minősülhet. A Kúria utalt az Alkotmánybíróság 3376/2012. (XII. 15.) AB határozatában foglaltara, miszerint az ügyészi vádmódosítás, és e jog gyakorlásának módja nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, és nem ellentétes a fegyveregyenlőség elvével, valamint a védelemhez való joggal. A Kúria hivatkozott arra, hogy az indítványozó tudott a vád módosításáról és az utolsó szó jogán

tett nyilatkozatában arra reagált is. A tényállással összefüggésben a Kúria részletesen elemezte a vesztegetés tényállását, ki minősül gazdálkodó szervezetnek, és ki lehet annak az alanya. A Kúria következetes ítélkezési gyakorlatára alapozva megállapította, hogy az indítványozó bűnösségének megállapítására törvényesen került sor, a felmentés jogcíme pedig helyesen a bizonyítottság hiánya. Mindezekre tekintettel a Kúria 2021. június 22-én meghozott Bhar.III.254/2021/13. számú végzésével helybenhagyta a másodfokú ítéletet.

- [6] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Abtv. 27. §-a alapján kéri a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 41.Kb.107/2017/147. számú 2019. október 22-én kelt ítélete, a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.14/2020/46. számú 2020. október 30-án kelt ítélete, valamint a Kúria mint harmadfokú bíróság Bhar. III.254/2021/13. számú 2021. június 22-én kelt végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [7] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy a vádirat az indítványozó részére nem lett ismertetve, valamint hogy a vádmódosítást az indítványozó csak az ítélethozatalt követően kapta kézhez. Az indítványozó véleménye szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez való jog részét képezi az, hogy a terheltnek lehetősége legyen eldönteni, hogy a módosított vád tekintetében is élni kíván-e a tárgyaláson való jelenlétről történő lemondás jogával. Az indítványozó kifejtette, hogy reagálni ugyan tudott a vádmódosításra, de – mivel a tárgyalás elnapolására nem került sor – érdemi védekezést már nem tudott előterjeszteni.

II.

- [8] 1. Az Alaptörvény alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelességeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

„XXVIII. cikk (3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.”

- [9] 2. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) indítvánnyal érintett rendelkezései:

„430. § (1) A vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról a vádemelés után bármikor lemondhat, ha

a) védővel rendelkezik, és

b) a védőt megbízza a kézbesítési megbízotti feladatok ellátásával.

(2) A vádlott az (1) bekezdés szerinti nyilatkozatot a bíróság előtt szóban, vagy a védője által ügyvédi ellenjegyzéssel ellátott okiratban teheti meg.

(3) Ha a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemond, a jegyzőkönyvből vagy a bírósághoz címzett iratból egyértelműen ki kell tűnnie, hogy a vádlott e nyilatkozatát a (4)–(7) bekezdésben foglaltak ismeretében tette meg.

(4) Ha a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemond, e nyilatkozatának megtételétől, illetve bírósághoz érkezésétől kezdve a bíróság a vádlottnak szóló ügyiratokat – kivéve a tárgyaláson való jelenlétre kötelező végzést és az idézést – a kézbesítési megbízott részére kézbesíti.

(5) Ha a 136. § (5) bekezdésében meghatározott feladat teljesítése a kézbesítési megbízott önhibáján kívüli okból elháríthatatlan akadályba ütközik, a kézbesítési megbízott ezt az akadály felmerülésétől számított nyolc napon belül bejelenti a bíróságnak.

(6) A kézbesítési megbízott az (5) bekezdésben meghatározott kötelezettség megszegése esetén rendbírsággal sújtható.

(7) Ha a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondott és őt a bíróság nem kötelezte a tárgyaláson való jelenlétre, a tárgyalást a vádlott távollétében is meg kell tartani. Ebben az esetben a bíróság az eljárást a meg nem jelent vádlottal szemben befejezheti.”

„484. § (1) A bíróság az ügyiratok bírósághoz érkezését követő egy hónapon belül megvizsgálja, hogy szükséges, illetve lehetséges-e

[...]

g) a vádtól eltérő minősítés megállapítása,”

„495. § (1) Ha megalapozottan feltehető, hogy

a) a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéshez képest más bűncselekmény vagy további bűncselekmény megállapítására lehet alkalmas, illetve

b) a vádirati minősítés szerinti bűncselekmény súlyosabban vagy enyhébben minősülhet,

a bíróság végzésével megállapítja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádtól eltérően hogyan minősülhet.”

„538. § (1) Ha az ügyészség – a vád tárgyává tett és azokkal összefüggő tények tekintetében – úgy látja, hogy a vádlott

a) más bűncselekményben bűnös vagy a vádirati minősítés szerinti bűncselekmény súlyosabban vagy enyhébben minősül, a vádat megváltoztatja,

(2) A vád módosítása esetén az ügyészség újabb indítványt tesz a büntetés kiszabására, illetve intézkedés alkalmazására, vagy a vádiratban erre vonatkozóan tett indítványát fenntartja.

(3) Az ügyészség az (1) bekezdés esetén a tárgyalás elnapolását is indítványozhatja.

(4) Az ügyészség a vádat legkésőbb az ügydöntő határozat meghozataláig módosíthatja.

(5) A vád megváltoztatása esetén a bíróság a tárgyalást elnapolhatja, ha azt az ügyész vagy – a védelem előkészítése érdekében – a vádlott, illetve a védő indítványozza.”

„548. § Ha a bíróság a perbeszédeket, a felszólalásokat, illetve az utolsó szó jogán elhangzottakat követően állapítja meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéstől eltérően minősülhet, a tárgyalást a védelem előkészítése érdekében elnapolhatja, erre nézve az ügyészt, a vádlottat és a védőt meghallgatja.”

III.

- [10] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek vizsgálatakor az alábbiakat állapította meg.
- [11] Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt megvizsgálta, teljesültek-e az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ben meghatározott feltételei.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve, amely jelen ügyben teljesült. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek is megfelel, mert megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §-át), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdése], a támadott bírói döntést, tartalmaz a bírói döntés alaptörvényellenességére vonatkozó okfejtést, valamint rögzíti a kifejezett kérelmet a bírósági döntés megsemmisítésére.
- [13] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.
- [14] Jelen ügyben az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette annak vizsgálatát, hogy a tárgyalás jogáról lemondó terhelt megfelelőképpen tájékoztatták-e az ügyészi vádbeszédben történt vádmódosításról, és ezáltal biztosították-e a megfelelő védekezés lehetőségét. A Kúria a harmadfokú határozatban részletesen hivatkozott az Alkotmánybíróság gyakorlatára azzal összefüggésben, hogy a vádmódosítást intézménye nem ellentétes sem a tisztességes eljáráshoz, sem a védelemhez való joggal. Jelen ügyben azonban azt kell figyelembe venni, hogy a tárgyalás jogáról lemondott terhelt speciális helyzete, hogy nincs jelen

a tárgyaláson, indokol-e „többletintézkedést”, vagy a tisztességes eljárás és a védelemhez való jog szempontjából a kötelező védelem, és az, hogy a védő jelen van és tudott a vádmódosításról elegendő garancia-e az alapjogok érvényesüléséhez.

[15] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság tanácsa az alkotmányjogi panaszt 2023. január 31-én befogadta.

IV.

[16] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[17] 1. Az Alkotmánybíróság először röviden áttekintette az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben érintett jogszabályi rendelkezéseket a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondással és az ügyészi vádmódosítással összefüggésben.

[18] 1.1. A Be. a terhelt számára több feltétel együttes teljesülése esetén lehetővé teszi a tárgyaláson való jelenlétről történő lemondást. A feltételek garanciális szabályok, amelyek az eljárás tisztességességének biztosítását szolgálják. Ennek megfelelően a lemondásról szóló nyilatkozat szigorú alakiságokhoz kötött, amelyet a terhelt önként, egyértelműen és felelősségteljesen, szóban, jegyzőkönyvbe foglaltan, vagy védő ügyvédi ellenjegyzéssel tehet meg. Ha a lemondás a bíróság előtt történik, akkor a bíróságnak figyelmeztetnie kell a terheltet nyilatkozatának következményeire, ha pedig írásban nyújtják be, akkor a tájékoztatás és megtörténtének rögzítése a védő feladata. Lényeges, hogy a tárgyalásról távol lévő terhelt képviselője és érdekeinek védelme biztosított legyen, ezért az eljárásban a védő részvétele a lemondástól kezdve mindenképpen kötelező lesz. Fontos, hogy az ügyiratok kézbesíthetősége biztosított legyen a terhelt számára, ezért a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondás további feltétele, hogy a terhelt megbízza védőjét a kézbesítési megbízotti feladatok ellátásával. A bíróság csak a tárgyaláson jelenlétre kötelező végzést és azt az idézést kézbesíti közvetlenül a terhelt részére, amely a kötelező jelenlétével együtt járó tárgyalásra szól. Minden más iratot a kézbesítési megbízotton keresztül kézbesít a terhelt részére.

[19] A terhelt rendelkezési joga alapján dönthet a tárgyaláson való jelenlét jogáról történő lemondásról, ahhoz nincs szükség bírósági jóváhagyása vagy engedélyre. Fontos garanciális szabály, hogy a terhelt a tárgyaláson való jelenlét jogáról a vádemelést követően mondhat le, tehát mindenképpen azután, hogy őt az ügyészség tájékoztatta a vádemelésről. A lemondás azonban kizárólag a tárgyalásra vonatkozik, az előkészítő ülésen a terhelt részvétele kötelező. A tárgyaláson való jelenlét jogáról történő lemondás legfontosabb jogkövetkezménye, hogy a bíróság a tárgyalást a terhelt távollétében is köteles megtartani, és az eljárást a meg nem jelent terhelttel szemben be is fejezheti, az ügydöntő határozatot is meghozhatja és kihirdetheti. Az ügydöntő határozat terhelt részére történő kézbesítése is a kézbesítési megbízotton keresztül történik.

[20] A terhelt rendelkezési joga alapján dönthet a tárgyalásra való visszatéréséről is, így az ügydöntő határozat kihirdetéséig a terhelt bejelentheti a bíróság számára, hogy a tárgyaláson jelen kíván lenni. A terhelt tárgyalásra való visszatérése történhet közvetlen bejelentéssel, nyilatkozattal vagy egyéb magatartással, amely arra utal, hogy jelen kíván lenni a tárgyaláson. A terhelt visszatérése nem jár a távollétében lefolytatott bizonyítás megismétlésének a kötelezettségével. A korábban készült jegyzőkönyvek ismertetése és a bizonyítás ismételt lefolytatása a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

[21] 1.2. Az indítvány által felvetett másik probléma az ügyészi vádmódosításhoz tartozik.

[22] A cselekmény vád szerinti jogi minősítése nem köti a bíróságot, a vád tárgyává tett tények azok, amelyek kötik a bíróságot. Ebből kifolyólag a vád módosítására csak a vád tárgyává tett és azokkal összefüggésben lévő tények tekintetében van lehetőség. A bíróság az eljárás kezdetétől vizsgálja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéshez képest alkalmas lehet-e más vagy további bűncselekmény megállapítására. A vádtól eltérő minősítés lehetősége azt a kötelezettséget rója a bíróságra, hogy konkrétan jelölje meg, hogyan minősülhet a bűncselekmény. Az eltérő minősítést megállapító végzés ellen nincs helye jogorvoslatnak, az elsősorban a védekezésre való felkészülést biztosítja. Lényeges szabály, hogy a vádtól eltérő minősítés az ítélet meghozatalakor nem köti a bíróságot.

[23] A tettazonosság keretein belül az ügyész is módosíthatja a vádat. Az ügyészi vádmódosítás jelentheti egyrészt a vád megváltoztatását, illetve a vád kiterjesztését. A vád megváltoztatása lényegében a vád tárgyává tett

cselekmény jogi minősítésének módosítását jelenti. A jogi minősítés a tényállásnak megfelelően szabadon módosítható. Az ügyész a vádat az ügydöntő határozat meghozataláig módosíthatja. A vád módosítása szóban is történhet, de utána írásba kell foglalni. A vád módosítását a terheltnek és a védőnek is meg kell ismernie. Az ügyész a vád módosításával egyidejűleg indítványozhatja a tárgyalás elnapolását is. Sem az indítvány megtétele, sem az indítványnak megfelelően a tárgyalás elnapolása nem kötelező. A védelemhez való jog, a védelemre való felkészülés biztosítása érdekében a terhelt és a védő is indítványozhatja a tárgyalás elnapolását. A tárgyalás elnapolása ekkor sem kötelező, arról a bíróság belátása szerint szabadon dönthet. A tárgyalás kötelező elnapolására egyetlen esetben kerülhet sor a törvény alapján, a vád kiterjesztése esetén, és akkor is csak abban az esetben, ha ezt a vádlott és a védő együttesen indítványozzák.

- [24] 2. Az Alkotmánybíróság a következőkben azt vizsgálta, hogy az indítványban alapjául szolgáló ügyben, az ügyész perbeszédben történt vádmódosítását követően a bíróság eljárása a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondó terhelttel szemben megfelelt-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésének.
- [25] 2.1. Az indítványozó a fegyverek egyenlőségének sérelmével összefüggésben arra hivatkozott, hogy nem ismerhette meg a módosított vádat az ítélelhozatal előtt.
- [26] Fontos kiemelni ezzel kapcsolatban, hogy a 6/1998. (III. 11.) AB határozat szerint „[a] tisztességes eljárásnak az egyezmény- és alkotmányszövegekben nem nevesített, de általánosan és nem vitatottan elismert eleme a »fegyverek egyenlősége«, amely a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen.” (ABH 1998, 91, 95–96.) Ezt a 22/2014. (VII. 15.) AB határozat is megerősítette, kimondva, hogy „az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége” (Indokolás [49]).
- [27] A fegyverek egyenlőségéhez való jog mint a tisztességes eljárás garanciális részjogosítványa tartalmát érintően a 6/1998. (III. 11.) AB határozat – a büntetőeljárások vonatkozásában – a következőket fogalmazta meg: „A másik feltétel, hogy az ügyben releváns adatokat a vád, illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg. Itt érintkezik a fair trial elve a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés kellő idejének és eszközeinek követelményével. [...] Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az eljárásban szereplő adatok és dokumentumok teljes megismerése és – megfelelő biztosítékok között – birtoklása is ezek közé a »mindenképpen biztosítandó« jogok közé sorolható.” (ABH 1998, 91, 96.) Amennyiben megállapítható, hogy a döntés (értékelés) alapjául szolgáló dokumentumok teljes megismerhetősége a vizsgált eljárásban az indítványozó számára korlátozott volt, az Alkotmánybíróságnak mérlegelnie kell, hogy e tény befolyásolta-e az eljárás tisztességességét. Mindezt – mint fentebb említésre került – „az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni”, ugyanis egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [49]}.
- [28] Az indítványozó azt kifogásolta, hogy a vád módosítását nem ismertették vele szemben, hanem a bíróság a védőt kérte meg, hogy tájékoztassa az indítványozót a vád változásáról. Az Alkotmánybíróság a konkrét ügy vonatkozásában fontosnak tartotta kiemelni, hogy az ügyész a vádat a vádbeszédben módosította, amelyre a Be. 538. § (4) bekezdése szerint az ügydöntő határozat meghozataláig van lehetősége. Az indítványozó által felvetett kifogásokat a másodfokú bíróság is vizsgálta a rendes jogorvoslati eljárásban és nem állapított meg olyan fokú szabálysértést, amely az ítélet hatályon kívül helyezését eredményezte volna.
- [29] Az Alkotmánybíróság fontos tényezőnek tartja az ügy alkotmányosságának megítélése szempontjából, hogy az indítványozó lemondott a tárgyaláson való jelenlét jogáról. A Be. speciális szabályokat ír elő a terhelti önrendelkezési jog gyakorlásának ezen esetére. A speciális szabályok kifejezetten azt célozzák, hogy a tárgyaláson jelen nem lévő terhelt megfelelőképpen tájékoztatva legyen arról, ami a tárgyaláson történik. Ezt szolgálja a védelem kötelező jellege (amely feltételezi – összhangban a védő törvényben meghatározott kötelezettségeivel – a védő és a terhelt közötti rendszeres kapcsolattartást), valamint a védő kézbesítési megbízotti szerepe. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy irataiból kiderül, hogy a bíróság felhívta az védő figyelmét arra, hogy haladéktalanul tájékoztassa a terheltet a vád módosításáról, és a védő nyilatkozott, hogy ezen kötelezettségének eleget tesz. Az eljárási iratokból az is kiderül, hogy az indítványozó írásban reagált a vád módosítására,

amelyből levonható az a következtetés, hogy tudomása volt a vád változásáról. Figyelembe kell venni továbbá azt a tényt is, hogy az elsőfokú bíróság a 2019. szeptember 11-i tárgyaláson végzéssel megállapította, hogy a közfeladati helyzettel visszaélés alkalmas lehet passzív vesztegetőként a minősített vesztegetés elfogadása büntetének a megállapítására. Az eltérő minősítés lehetőségének megállapításáról szóló végzés a tisztességes eljáráshoz való jog és a védelemhez való jog biztosításának egyik fontos eljárási garanciája. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megítélése szerint a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme nem állapítható meg.

- [30] 2.2. Az indítványozó a védelemhez való jog sérelmét állította azon az alapon, hogy nem volt lehetősége érdemi védekezést előterjeszteni a módosított, jelen esetben a megváltoztatott váddal szemben.
- [31] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerinti védelemhez való jog alkotmányos tartalmát a következőként határozta meg: „a védelemhez fűződő jog az alkotmányos büntetőeljárás jog egyik olyan alapelve, amely a büntetőeljárás valamennyi szakaszában számtalan különböző részletszabályban érhető tetten. Az Alkotmánybíróság a 25/1991. (V. 18.) AB határozatában ezt úgy fogalmazta meg, hogy »[a] védelemhez való jog alkotmányos büntetőeljárás alapelve az eljárás egész menetében számtalan részletszabályban ölt testet. A védelemhez való jog a büntetőeljárás alá vont személy azon jogaiban, illetve a hatóságok azon kötelezettségeiben realizálódik, amelyek biztosítják, hogy a vele szemben érvényesített büntetőjogi igényt megismerje, arról álláspontját kifejtse, az igénnyel szembeni érveit felhozassa, a hatóságok tevékenységével kapcsolatos észrevételeit és indítványait előterjeszthesse, továbbá védő segítségét vehesse igénybe. A védelemhez való jog tartalmát képezik a védő azon eljárási jogosítványai, illetve a hatóságok azon kötelezettségei, amelyek részéről a védelem ellátását lehetővé teszik.« (ABH 1991, 414, 415)” {8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [32] A védelemhez való jog érvényesülése érdekében az eljárásban megfelelő időt kell biztosítani a felkészülésre és a reflektálásra. A Be. szerint a terheltnek az eljárás minden szakaszában joga van a hatékony védelemhez, és a bíróság köteles a védelemre való felkészüléshez megfelelő időt és körülményeket biztosítani. A vád minősítésének változásával kapcsolatos védekezés lehetőségének biztosítását a Be. az eljáró bíróság elnökének a jogkörébe utalja. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyvel kapcsolatban az Alkotmánybíróság fontosnak tartja kiemelni, hogy a vád megváltoztatása esetén a tárgyalás elnapolásának lehetősége pusztán lehetőség a bíróság számára. Az eljárási iratokból az állapítható meg, hogy a védő nem kérte a tárgyalás elnapolását.
- [33] A védelemhez való joggal összefüggésben az Alkotmánybíróság hangsúlyozza azt a korábban rögzített álláspontját, miszerint az Alaptörvény a védelemhez való jogot, és nem a „változatlan védekezéshez való jogot” biztosítja {3376/2012. (XII. 15.) AB határozat, Indokolás [23]}. Az ügyészi vádmódosítás garanciális szabályai (a tettazonosság keretein belüli változtatás lehetősége) jelen ügyben is érvényesültek. Azzal, hogy a terhelt lemondott a tárgyaláson való jelenlét jogáról, egyben tudomásul vette, hogy az eljárás befejeződhet vele szemben. Garanciális szabály, hogy a tárgyaláson való jelenlét jogáról csak a vádemelést követően mondhat le, tehát legkorábban akkor, amikor az ügyészség tájékoztatta a vádemelésről. A terhelt részvétele az előkészítő ülésen kötelező, akkor is, ha a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondott. Figyelembe kell venni továbbá, hogy a terhelt rendelkezési joga alapján az ügydöntő határozat kihirdetéséig bármikor dönthet úgy, hogy részt kíván venni a tárgyaláson. Jelen ügyben az indítványozó nem élt ezzel a jogával, a vád megváltoztatását követően sem. A védelemhez való jog biztosítása szempontjából azt is figyelembe kell venni, hogy bár a vád tárgyává tett cselekmény jogi minősítése változott, és a tárgyalás elnapolására nem került sor, az elsőfokú bíróság már korábban végzéssel döntött az eltérő minősítés lehetőségéről, amely garancia a védelemhez való jog biztosítása szempontjából. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság álláspontja szerint nem állapítható meg a védelemhez való jog sérelme.
- [34] 3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Kúria Bhar.III.254/2021/13. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Budapest, 2023. május 9.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3854/2021.

